PIERWSZA ŁAWKA · 40 ZADAŃ Z JEDNEGO TEMATU · MATURA 2027 PR · JĘZYK POLSKI · MATURA 2027 · POZIOM ROZSZERZONY

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

40 tematów wypracowania w formule matury rozszerzonej 2027: tematy o sposobach kreowania świata przedstawionego i ich funkcji – stały szablon tematów PR 2022–2026. Z kluczem: teza, plan, utwory, kontekst i zasady oceniania CKE.

Karta	Temat	Zadania
1	**Groteska, komizm, absurd i satyra** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	7 zad. 245 pkt
2	**Fantastyka, sen, baśń i antyutopia** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	7 zad. 245 pkt
3	**Symbol, alegoria, archetyp i mit** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	7 zad. 245 pkt
4	**Realizm, naturalizm i przenikanie konwencji** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	7 zad. 245 pkt
5	**Narracja, perspektywa i ironia** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	6 zad. 210 pkt
6	**Stylizacja, parodia, patos i teatr** Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka	6 zad. 210 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Materiał zawiera **40 tematów wypracowania** w formule matury rozszerzonej 2027 (polecenia jak w arkuszach CKE) w sześciu kartach.
- Karta 1 zaczyna się od ramki z wymaganiami PR i kryteriami oceny (35 pkt) oraz wzorcowo rozpisanego tematu.
- Pod każdym tematem jest miejsce na tezę i plan. Klucz na końcu zawiera dla każdego tematu: jak rozumieć problem, przykładową tezę, plan akapitów, trzy utwory (w tym lekturę obowiązkową) z ich funkcją w pracy, sposób przedstawienia, kontekst i typowe pułapki.
- Tematy można zadawać jako pełne wypracowanie (210 minut), jako ćwiczenie planu (15–20 minut) albo jako materiał do rozmowy na lekcji.
- Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować tematy i drukować karty osobno.

Groteska, komizm, absurd i satyra

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- **Jak wygląda temat na PR 2027.** Arkusz ma dwa tematy do wyboru; piszesz jeden, co najmniej **400 wyrazów**, w 210 minut. W pracy: rozważ problem, odwołaj się do **trzech utworów literackich** (jeden z nich to lektura obowiązkowa – wskazana w temacie albo wybrana z listy w arkuszu), do problematyki i do **sposobu przedstawienia** problemu oraz do **wybranego kontekstu**; przedstaw swoje zdanie i je uzasadnij.
- **Ocena (35 pkt, jak na PP):** spełnienie formalnych warunków polecenia – 1 pkt; kompetencje literackie i kulturowe – 16 pkt; kompozycja wypowiedzi – 7 pkt; język wypowiedzi – 11 pkt (zakres i poprawność środków językowych, ortografia, interpunkcja). Praca krótsza niż 400 wyrazów jest oceniana tylko w dwóch pierwszych kryteriach.
- **Błąd rzeczowy** (np. zła postać, zdarzenie, epoka) obniża ocenę kompetencji literackich; rażące błędy rzeczowe w odwołaniu do lektury mogą przekreślić formalne warunki polecenia.
- **Kontekst funkcjonalny** to taki, który pogłębia odczytanie utworu i służy tezie – a nie ciekawostka dopisana na końcu.
- Groteska łączy komizm z grozą i deformacją; nie jest tym samym co zwykła komedia ani fantastyka (ZP I.1.6).
- Temat PR ma zwykle dwa człony: **sposób** kreowania świata i jego **funkcję** – teza musi objąć oba.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Temat: *Czy świat pozbawiony logiki może być wiarygodnym obrazem rzeczywistości?*

Teza: groteskowy świat bywa wiarygodny, bo wyolbrzymia ukryte mechanizmy. Plan: 1) cytat i pojęcia; 2) *Proces* – sąd bez zarzutu; 3) *Mała Apokalipsa* – absurd codzienności; 4) *Szewcy* – przewrotna logika rewolucji. Kontekst: państwa autorytarne XX w.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat: W jaki sposób groteska pozwala pokazać odwrócenie ról i upadek autorytetów w świecie przedstawionym? Jaką funkcję pełni ten sposób kreowania świata?
W pracy odwołaj się do: *Tanga* Sławomira Mrożka; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat:
Im bardziej absurdalna jest sytuacja bohatera, tym trudniej czytelnikowi uwierzyć, że rzecz dzieje się na pewno nie u nas.
Sformułowanie przygotowane do zestawu.
Czy świat pozbawiony logiki może być wiarygodnym obrazem rzeczywistości? Rozważ problem, odwołując się do groteski jako sposobu kreowania świata przedstawionego.
W pracy odwołaj się do: *Procesu* Franza Kafki; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: Komizm językowy i kontrast mowy postaci: w jaki sposób sposób wypowiadania się bohaterów buduje satyrę obyczajową i jaką pełni funkcję?
W pracy odwołaj się do: *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 4. Temat: Satyra i groteska w ukazaniu elit władzy: jakie sposoby kreowania świata przedstawionego służą krytyce środowiska i jaką spełniają funkcję?
W pracy odwołaj się do: *Dziadów* cz. III Adama Mickiewicza; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Zadanie 5. Temat:

Kiedy bohater przestaje decydować o sobie, pisarz zaczyna go przedstawiać jak rzecz.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Człowiek jak marionetka, manekin, zwierzę – jaką funkcję pełni groteskowa deformacja postaci w utworach literackich?

W pracy odwołaj się do: *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: Czy absurd może być sposobem uchwycenia kondycji człowieka? Rozważ problem, odwołując się do wybranych konwencji i ich funkcji.

W pracy odwołaj się do: *Dżumy* Alberta Camusa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat: Hiperbola i karykatura jako sposoby kreowania postaci: kiedy wyolbrzymienie służy prawdzie o świecie, a kiedy ją zniekształca? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko.

W pracy odwołaj się do: jednej z europejskich powieści realistycznych z listy lektur w arkuszu (np. *Ojca Goriot* Balzaca); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Fantastyka, sen, baśń i antyutopia

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Fantastyka i sen to nie to samo; określ, czy nadprzyrodzoność jest dosłowna, czy bywa projekcją psychiki.
- Antyutopia i utopia mają inną funkcję: pierwsza ostrzega, druga projektuje ideał.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat: Jak widowiskowa fantastyka sceniczna – burza, wiedźmy, zjawy, wrzący kocioł – buduje grozę i znaczenie w dramacie? Rozważ problem i uzasadnij swoje stanowisko.
W pracy odwołaj się do: *Makbeta* Williama Szekspira; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat:
Czego bohater nie chce powiedzieć na jawie, powie mu własny sen.
Sformułowanie przygotowane do zestawu.
Sen jako pocieszenie czy jako ujawnienie winy: jaką funkcję pełni sen w kreowaniu świata przedstawionego? Rozważ problem, odwołując się do wybranych utworów.
W pracy odwołaj się do: *Trenów* Jana Kochanowskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: Antyutopia jako sposób kreowania świata przedstawionego: jakim zabiegom artystycznym służy wymyślony świat i jaką funkcję pełni w utworze?
W pracy odwołaj się do: *Roku 1984* George'a Orwella; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 4. Temat: Szatan i diabły w literaturze: jak postać nadprzyrodzona pozwala osądzić świat ludzi?

W pracy odwołaj się do: *Kordiana* Juliusza Słowackiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat: Duch jako głos zmarłych w dramacie i eposie: czy zjawa domaga się od żywych pamięci, czy zemsty? Rozważ problem, odwołując się do wybranych utworów.

W pracy odwołaj się do: *Hamleta* Williama Szekspira; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: Interwencje bogów w świecie ludzi – jaką funkcję pełni fantastyka w eposie i tragedii antycznej?

W pracy odwołaj się do: *Iliady* Homera (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 7. Temat: Baśniowość i demonologia ludowa w poezji: jaką funkcję pełnią istoty fantastyczne w utworach literackich?

W pracy odwołaj się do: wybranych ballad Adama Mickiewicza (np. *Świtezianki*); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Symbol, alegoria, archetyp i mit

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

KARTA 3/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Symbol jest wieloznaczny, alegoria ma jednoznaczne odczytanie; nie używaj tych słów zamiennie (I.1.5).
- Archetyp to pierwowzór powracający w kulturze (ZR); wskaż, jak zmienia się w kolejnych utworach.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat: Miejsce jako symbol wspólnoty: w jaki sposób twierdza, dwór i wieś zyskują w utworze znaczenie wykraczające poza dosłowność?

W pracy odwołaj się do: *Potopu* Henryka Sienkiewicza (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Alegoria a symbol – czym się różnią jako sposoby kreowania sensów uniwersalnych i kiedy alegoria staje się pułapką dla interpretacji?

W pracy odwołaj się do: *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragment); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia.

___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 3. Temat:

Droga nie zmienia świata – zmienia tego, kto nią idzie.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Archetyp powrotu do domu: dlaczego powrót rzadko przynosi spełnienie, na jakie się liczyło? Rozważ problem, odwołując się do wybranych utworów.

W pracy odwołaj się do: *Odysei* Homera (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 4. Temat: Archetyp matki bolesnej: czy jest on tylko wzorem, czy zmienia się wraz z epoką? Jakie sposoby ukazywania cierpienia matki wypracowała literatura polska od średniowiecza do romantyzmu?

W pracy odwołaj się do: *Lamentu świętokrzyskiego*; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat: Archetyp potopu: czy katastrofa jest w literaturze wyłącznie karą, czy także początkiem odnowy? Rozważ problem, odwołując się do wybranych utworów.

W pracy odwołaj się do: *Księgi Rodzaju* (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat: Mitologizacja bohatera narodowego: jakimi sposobami literatura nadaje postaci wymiar mityczny i jaką funkcję pełni ten zabieg?

W pracy odwołaj się do: *Dziadów* cz. III Adama Mickiewicza; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Realizm, naturalizm i przenikanie konwencji

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Realizm kreuje iluzję prawdziwości, naturalizm eksponuje biologię i determinizm; nie utożsamiaj ich.
- Przenikanie konwencji to zjawisko odmienne od synkretyzmu rodzajowego i gatunkowego.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat: Jaką funkcję pełni szczegół materialny (przedmiot, wnętrze, strój) w realistycznym obrazie świata? Rozważ problem, odwołując się do wybranych utworów.
W pracy odwołaj się do: *Chłopów* Władysława Reymonta (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat: Naturalistyczny obraz egzystencji biologicznej: jakie funkcje pełni drastyczny szczegół w prozie o ludziach zepchniętych na margines?
W pracy odwołaj się do: *Proszę państwa do gazu* Tadeusza Borowskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 3. Temat:

Fakty bez opowieści są wiedzą; opowieść bez faktów jest zabawą; literatura faktu chce być jednym i drugim.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

W jaki sposób literatura faktu (reportaż, wspomnienie, esej podróżniczy) kreuje świat przedstawiony i czy fakt może być literackim kształtem prawdy?

W pracy odwołaj się do: *Podróży z Herodotem* Ryszarda Kapuścińskiego (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 4. Temat: Demitologizacja mitu romantycznego: w jaki sposób autor podważa romantyczną wizję bohatera i narodu i jaką pełni to funkcję?

W pracy odwołaj się do: *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 5. Temat: Konflikt tragiczny jako sposób kreowania dramatu: jak konstrukcja sytuacji bez dobrego wyjścia wpływa na odbiór bohatera?

W pracy odwołaj się do: *Antygony* Sofoklesa; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 6. Temat:

Utwór, który łączy kilka tradycji, mówi głosem każdej z nich i żadnej nie jest do końca wierny.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Powieść historyczna, romans i epopeja – jak przenikanie konwencji gatunkowych wpływa na wymowę utworu?

W pracy odwołaj się do: *Potopu* Henryka Sienkiewicza (fragmenty); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Narracja, perspektywa i ironia

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Narrator to nie autor; wskaż rodzaj narracji i jej skutek dla odbioru.
- Ironia dramatyczna wymaga przewagi wiedzy widza nad bohaterem.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat: Wielogłosowość i zderzenie punktów widzenia: jak różne perspektywy tego samego świata wpływają na ocenę zdarzeń i bohaterów?

W pracy odwołaj się do: *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat:

Kto śmieje się z siebie, nie musi się bać cudzego śmiechu.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Autoironia narratora-bohatera: jak dystans wobec samego siebie kształtuje obraz świata przedstawionego i odbiorcę?

W pracy odwołaj się do: *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza (fragment); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 3. Temat: W jaki sposób spojrzenie obcego (wygnańca, cudzoziemca, podróżnika) zmienia obraz świata przedstawionego?

W pracy odwołaj się do: *Sonetów krymskich* Adama Mickiewicza (wybrane); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia.

___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Stylizacja, parodia, patos i teatr

Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka

KARTA 6/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wybrany temat: .....

PRZYPOMNIJ SOBIE

- Stylizacja to naśladowanie stylu (biblijnego, archaicznego, gwarowego), a nie jego cytowanie.
- Parodia i trawestacja mają konkretny wzorzec tekstowy – wskaż go.

ZADANIA

Zadanie 1. Temat:

Aluzja jest zaproszeniem do rozmowy z cudzym tekstem: kto jej nie rozpozna, przeczyta tylko połowę utworu.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Aluzja literacka i biblijna jako sposób wzbogacania znaczeń utworu: jaką funkcję pełnią nawiązania do Szekspira i do Biblii w kreowaniu bohatera i sensu dzieła?

W pracy odwołaj się do: *Kordiana* Juliusza Słowackiego; innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Zadanie 2. Temat:

Parodia przedrzeźnia wzór, ale tylko ktoś, kto go zna, potrafi ją zrozumieć.

Sformułowanie przygotowane do zestawu.

Parodia i trawestacja jako dialog z tradycją: co dzięki nim zyskuje i co traci wzorzec, który zostaje przekształcony?

W pracy odwołaj się do: *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza (fragment); innych utworów literackich; wybranego kontekstu. Uwzględnij zarówno problematykę, jak i sposób przedstawienia. ___ / 35 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Matura 2027 polski PR – Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka – 40 zadań

Podgląd pokazał 12 z 46 stron. Pełna wersja: 46 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- 40 tematów wypracowania z jednego obszaru matury rozszerzonej 2027 z języka polskiego: Sposób przedstawienia: konwencja, groteska, symbol, fantastyka.
- Przy każdym temacie w kluczu: jak rozumieć problem, przykładowa teza, plan akapitów, trzy utwory (w tym lektura obowiązkowa) z ich funkcją w pracy, sposób przedstawienia, kontekst
- Formuła matury rozszerzonej 2027: 210 minut, 35 pkt, jedno wypracowanie (co najmniej 400 wyrazów) z dwóch tematów do wyboru, trzy utwory literackie, w tym lektura obowiązkowa, i ko
- Tematy i zadania oryginalne – nie powtarzają arkuszy CKE 2023–2026.
- Cytaty wyłącznie z utworów w domenie publicznej.
- Zgodne z podstawą programową 2024 (zakres rozszerzony).
- PDF do druku (46 stron) i DOCX do edycji.
- Pisownia według zasad od 1 stycznia 2026 r.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/matura-2027-polski-pr-sposob-przedstawienia-konwencje-40-zadan